

УДК 82.01/.09

АСПЕКТИ КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ МИТЦЯ В ТЕМПОРАЛЬНОМУ ВИМІРІ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ)

Оксана Петрівна Щур

oksana.schur@gmail.com

Аспірантка

Кафедра літературознавства

Національний університет „Києво-Могилянська академія”

Бул. Сковороди, 2, 04655, м. Київ, Україна

Анотація. Конструювання письменником власної ідентичності відбувається не лише в рамках художньої літератури, але й у автобіографіях, листах, спогадах, приватних розповідях. У статті цей феномен розглянуто як процес у темпоральному вимірі. Вибудовуючи наративну ідентичність, митець використовує моделі і засоби художньої літератури для того, щоб розвинути авторський міф, конституювати певні переконання та зацікавити сучасних і майбутніх читачів. На матеріалі біографії Наталени Королевої показано, як письменник працює над конструюванням наративного „я”, надаючи перевагу художності над документальністю та наголошуючи на певних аспектах ідентичності: мистецькому, національному, культурному, релігійному, гендерному.

Ключові слова: автобіографізм, ідентичність, конструювання біографії, українська модерна проза, Наталена Королева.

У добу модернізму посилюється тенденція до зацікавлення приватним життям творчої особистості: дедалі виразніше акцентується, що це насамперед феномен культури. Свідоме конструювання митцем власної біографії відбувається не лише в художній творчості, але й у листуванні, спогадах, інтерв'ю, приватному спілкуванні. Подання інформації про себе є для митця способом конституювання ідентичності, а також нагодою відкоригувати рецепцію читачів і критиків стосовно власної постаті і творів, реінтерпретувати явища, тенденції, процеси в культурі та суспільстві. У певних випадках письменник може вдаватися навіть до самоканонізації, створення персонального міфу, а його автобіографія – бути суттєво відмінною від реальних фактів.

Для української літератури від кінця ХІХ століття вияви цього феномену були симптомом „непростого й непослідовного процесу

модернізації” [1, с. 157]. Особливе місце тут займають автобіографії, написані жінками. Почуваючись репрезентантками певної ідеології, учасницями соціокультурних процесів, модерні авторки, серед яких Леся Українка, Ольга Кобилянська, Наталя Романович-Ткаченко, Наталя Кобринська та інші, менш відомі, використовують різні форми автокоментування з тим, щоб утвердити власну ідентичність як жінки та митця й висловити свою позицію [1, с. 163].

Оригінальним прикладом того, як відбувається конструювання автором нарративного „я”, є біографія Наталени Королевої. Аналізуючи її автобіографію, листування та окремі художні твори, а також спогади сучасників, бачимо, як мисткиня ретельно добирає факти, охудожнює певні епізоди минулого, наголошує на конкретних моментах свого життя з тим, щоб ствердити свою ідентичність і витворити загадковий образ перед сучасними та майбутніми читачами.

Для розуміння проблематики й визначення ідентичності звернемося насамперед до концепції, яку обґрунтовує Поль Рікер у праці „Сам як інший” (1990). Філософ наголошує на необхідності врахування темпорального виміру в рефлексіях про тожсамість суб’єкта.

Проблематика особистої ідентичності „може бути належно артикульованою лише в темпоральному вимірі людського існування” [12, с. 138–139]. Суб’єкт, здатний визначити себе самого та визначити світ, переживає зміни; він має певну історію, він є цією історією. Поряд із поняттям особистої ідентичності Рікер говорить про нарративну ідентичність (як певної особи, так і спільноти). Це структура досвіду, здатна інтегрувати два класи оповіді: історичну й побудовану за законами художнього вимислу. Людські життя видаються придатнішими для сприйняття, коли інтерпретуються як розказані іншими людьми; і, більше: наступним кроком є застосування до них нарративних моделей, запозичених із драми чи роману. „Здається, отже, припустимим визначити як чинну низку наступних тверджень: розуміння *самого* є інтерпретацією; інтерпретація *самого* у свою чергу, знаходить в оповіді серед інших знаків і символів, привілейоване опосередкування; це останнє є запозиченням, як з історії, такі з художніх творів, роблячи з історії реального життя вигадану історію, або, якщо хочете, історичну вигадку, схрещуючи історіографічний стиль біографій з романним стилем уявних автобіографій” [12, с. 138]. Для кращого розуміння нарративної

ідентичності необхідно дати визначення ідентичності як такої. Особиста ідентичність, за Рікером, базується на діалектиці самості і тотожності. Самість – це те індивідуальне, яке залишається незмінним протягом циклу розвитку (як-от генетичний код у циклі змін від ембріона до старої людини); тотожність – якісна характеристика подібності (наприклад, біологічний вид). Характер – це сукупність ознак індивідуальної відмінності (і його темпоральний аспект безсумнівний), і він поєднується із сукупністю *надбаних ідентифікацій*, за допомогою яких *інший* може бути уведений до складу *того самого* [12, с. 148]. Ідентичність особи чи спільноти значною мірою складається з ідентифікацій стосовно норм, ідеалів, моделей, героїв, у яких особа чи спільнота себе впізнають.

Ідентичність, досягнута нарatively, може бути названа в межах мовної конвенціональності ідентичністю *персонажа* – вона розбудовує себе у зв'язку з ідентичністю інтриги [12, с. 170]. Наративна категорія персонажа вносить у дискусію про персональну ідентичність те, що ідентичність персонажа розкривається перенесенням на неї операції введення в інтригу, яка була спочатку прикладена до дії, котра виступала предметом оповіді; персонаж, скажемо так, і є тим самим включенням в інтригу [12, с. 172].

Із кореляції між дією та персонажем оповіді впливає внутрішня діалектика персонажа, який є точним відповідником діалектики узгодженості й неузгодженості, що розгортається через введення дії в інтригу. Діалектика полягає в тому, що, згідно з лінією узгодженості, персонаж вилучає свою єдність із цілісності свого життя, котре розглядається як так само цілісна одинична темпоральна тотальність, яка відрізняє його від будь-кого іншого. Згідно з лінією неузгодженості, цій темпоральній тотальності загрожує ефект розриву через непередбачуваність подій, які в ній трапляються (зустрічі, випадки тощо); узгоджуючи-неузгоджуючий синтез призводить до того, що зв'язок подій сприяє вияву досить ретроактивної необхідності історії життя, якій прирівнюється ідентичність персонажа. Так випадок може перетворитися на долю. Водночас ідентичність особи, включеної в інтригу, може бути зрозуміла лише під знаком цієї діалектики. Особа, яка розуміється як персонаж оповіді, не є цілісністю, відмінною від *своїх* досвідів. Навпаки: вона поділяє режим динамічної ідентичності, притаманної історії, що розповідається. Оповідь формує ідентичність персонажа, яку можна назвати її нарatively ідентичністю, конструюючи ідентичність історії, що розповідається. Саме ідентичність історії створює ідентичність персонажа [12, с. 177–178].

Біографія Наталени Королевої (1888–1966), яку можемо тільки реконструювати на підставі текстів самої письменниці та її сучасників, виглядає саме як історія формування нарративної ідентичності, із використанням засобів художньої літератури. Низка фактів не має документального підтвердження, а зіставлення свідчень авторки та її сучасників одразу демонструє низку суперечностей у фактах та подіях. Історія досліджень біографії Наталени Королевої найбільш детально викладена у статті Ірини Тюрменко „Наталена Королева: стан і перспективи дослідження життя та творчості” [14]. Особистих документів письменниці майже не залишилося, як і архіву; І. Тюрменко, роблячи огляд джерельної бази відомостей про Королеву, припускає, що Наталена Королева свідомо не зберігала або знищила власний архів та записи й листування свого чоловіка Віктора Королева-Старого: надто мало свідчень залишилося, з огляду на те, що вона кілька десятків років проживала на одному й тому ж місці, у чеському м. Мельник, де працювала, мала учнів, сироту-вихованця, вела активне творче життя.

Стосовно ж періоду до 1919 р., то про нього знаємо лише з текстів письменниці: особистих свідчень у листуванні та художніх творів, які вона називає автобіографічними: насамперед, повісті „Без коріння” та роману „Шляхами і стежками життя”. Проте суперечності існують навіть стосовно місця народження. Так, у автобіографії 1958 року Королева пише: „Народилася я 3-го березня 1888-го року в Бургосі в Іспанії (Стара Кастилія)” [12, с. 39]. Проте ще у 1936 році в передмові до видання „Інакшого світу” П. Ісаїв зазначає: „народилась Наталена коло Луцька в посіlostях матері свого батька, заможної дідички. Мати, народивши дитину, померла, а Наталена залишилась у бабуні, де й прожила до 5 року. 6 років життя бабуня відвезла її до Південної Франції й віддала на виховання до монастиря Нотр Дам де Сіон, щоб дівчина, як остання в роді, стала згодом черницею й виїхала як місіонерка до Індії, куди мав перенестись й той монастир” [5, с. 5]. Як підтвердження того, що народилася Наталена Королева все-таки на Волині, дослідниця К. Буслаєва наводить документи з чеського архіву, які стосуються подружньої пари Наталени й Василя Короліва-Старого: там йдеться про „дружину Наталію, уроджену Дунін-Борковську, яка народилася 3 бер. 1888 у Луцьку на Волині в Росії” [3, с. 37].

Наталена Королева позиціонувала себе як українську письменницю іспанського походження, уламок старовинного кастильського роду. Така біографія мала надавати додаткової

привабливості та достовірності її історичним творам, привертати увагу читачів. Тож на додачу до іспанської крові матері називала й вигадане місце народження. Розповідала і про те, що в юності мала роман із спадкоємцем іспанського престолу [6, с. 13]. Натомість про батька, польського графа Дунін-Борковського, згадує лише з необхідності, скаржачись на те, що в Галичині й у середовищі еміграції її ідентифікували як польку через римо-католицьке віросповідання, і це ставало на заваді повноцінному входженню в середовище письменників і критиків (так, у передмові до автобіографічного роману „Шляхами та стежками життя” читаємо: „...наскільки милим і симпатичним для мене був український народ, настільки розчарувала мене <...> еміграційна інтелігенція тим, що враз, не знаючи мене, поставилась до мене ворожо, коли довідалась, що я – „не попівна” і не „хуторянка”. Для української інтелігенції я була лише „лукава полька” або „погана ляшка”, як мене титулувала в вічі одна молода, дуже талановита поетка. І ніколи, нікому з них не прийшло на думку запитати, хто я, чому серед них...” [13, с. 3]; стосовно особи „молодої поетки”, то І. Тюрменко припускає, що це могла бути О. Теліга; але у варіанті передмови, який зберігається в архіві Відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури НАНУ, рукою Н. Королевої олівцем дописано пояснення: „Оксана Лятуринська” [10, арк. 3]). Зауважимо, що й сама Наталена Королева різко висловлювалася стосовно зазначених кіл: „Будувати державу” з еміграції є чистий абсурд. Єдине, у чому можна проявити свою справжню любов до свого народу й покинутого краю, – це наука, мистецтво, поміч...” [6, с. 9].

Проте національно-культурна ідентичність письменниці не звужується до української, іспанської чи польської. Намагання утвердити причетність до іспанської аристократії залишаються на рівні тематики літературної творчості: авторка постійно доводить правдивість цього факту, але не дотримується тамтешніх звичаїв у побуті та не пробує стати членом національної меншини, встановити зв'язки із співвітчизниками. Аналогічну ситуацію спостерігаємо й стосовно інших аспектів культурної ідентичності: так, окрім етнічного походження, Королева також наголошує на своєму минулому акторки та оперної співачки, археолога, історика тощо. Щоразу, розповідаючи про фантастичний епізод свого життя, письменниця наводить якомога більше деталей – очевидно, для достовірності. (Зазначимо, що розлогі описи одягу, інтер'єрів, звичаїв притаманні і її історичній прозі, яка стосується античних чи середньовічних часів). Наприклад, у відповідь на запитання

О. Бабишкіна про те, звідки узятий портрет Роксолани, надісланий до Інституту літератури як ілюстрація до оповідання „З казок життя”, письменниця не дає конкретної відповіді, натомість розлого оповідає про період свого життя у Венеції, де працювала влітку – археологом, а в решту сезонів – оперною співачкою, а також ділиться враженнями від місцевого варіанта італійської мови. Зауважимо, що репродукція, яка досі зберігається у фонді ІЛ НАНУ [8], не подібна на жоден із популярних портретів зазначеної історичної особи.

Кожного зі своїх родичів Наталена Королева наділяє шляхетним походженням, окреслюючи родовід. Для неї мають значення не лише національність та титул, але й давність роду. Навіть мачуха, не кривна родичка, походить із емігрантів Лосів [7, с. 40]. Власний же родовід Королева поєднує з Понтієм Пілатом, який згодом стає одним з її літературних героїв, та святим Домініком. А батько-поляк перетворюється на нащадка Рюрика та Ярослава Мудрого. Прикметно, що про походження другого чоловіка, Віктора Короліва-Старого, письменниця не говорить: імовірно, через те, що таким фантазіям його давні знайомі могли би не повірити.

Бачення Наталеною Королевою ідеальної мультикультурної комунікації найкраще сформулював О. Мишанич, пишучи про її повість „Предок”: там „вона втілила тугу, яку виношувала все життя і підкріплювала власним життєвим досвідом. Це – туга за людською спільнотою, пошуки тиї одвічних чинників, що об’єднують людей різного соціального стану, національного походження, психічного складу, релігійних переконань. У повісті вона об’єднала в одне ціле кілька досить розмаїтих регіонів, провівши крізь них свого героя, що не заражений суто іспанським патріотизмом і релігійним фанатизмом, а завдяки своєму високому інтелекту, політичній і релігійній толерантності легко вживається в мусульманський арабський і православний слов’янський світи” [11, с. 101–102]. Так само легко писала Наталена Королева свої переспіви легенд, поєднуючи український та західноєвропейський світи, перемішуючи реалії та міфології.

Утім, наголошення на релігійній ідентичності таки стало для авторки важливим. Листування з давнім знайомим І. Огієнком, який усіляко намагався допомогти їй матеріально, оскільки по смерті чоловіка письменниця жила небагато і друзів майже не мала, припиняється після того, як Королева повертає йому примірники часопису „Віра і культура”, пояснюючи, що їй непотрібні видання чужої конфесії [14, с. 210]. Очевидно, що вірність своєї вірі не

обов'язково передбачає нетолерування інших: зрештою, Наталена ще у 1930-ті допомагала чоловікові виконувати церковні розписи. Тож така невротична реакція спричинена загостреним бажанням ще раз закцентувати на власній іншості.

За П. Рікером, пишучи автобіографію, суб'єкт є водночас автором, оповідачем і персонажем [12, с. 192]. Б. Дубін, спираючись на праці Ф. Лежена, зауважує, що автор конструює літературне „я”, орієнтуючись на певного адресата і ставлячи конкретну мету висловлювання. Головне – задати тут літературну оптику для читача; документальність стає другорядною. Читач, в свою чергу, теж має певні очікування і прагне максимально їх реалізувати – щонайменше, він очікує цікавої історії митця [4]. Обидва ці твердження передбачають, що автор обов'язково створює розповідь про власне життя для когось, уявляючи свого читача і прагнучи передбачити рецепцію. Таким чином, добір ланцюжка фактів може бути досить суб'єктивним, а охудожнення – цілком легітимним. Звернувшись до матеріалів про Наталену Королеву, бачимо, що вона визнавала і Радянську Україну, і навіть правописну реформу, послуговуючись найновішими академічними словниками. Не зумівши зблизитися із середовищем еміграції, вона встановлює зв'язки зі співробітниками Інституту літератури і відправляє туди кілька рукописів з надією, що там вони якщо не будуть видані, то принаймні збережуться. У листуванні з О. Бабишкіним вона розповідає історію приїзду до Праги у 1919 році: втративши дорогою мачуху, вона одразу ж прийшла до „міністерства” і там їй зі співчуття дали роботу [2, с. 178]. В автобіографії вона лише зазначає про смерть мачухи й одразу переходить до знайомства та шлюбу з В. Королівим. І лише з нарисом про письменницю авторства О. Копач дізнаємося: Наталена Королева працювала в секретаріаті дипломатичної місії УНР [6, с. 13].

До творення легенди про Наталену Королеву значною мірою доклався її чоловік, український письменник та громадський діяч Віктор Королів-Старий. Саме він переконав її почати писати українською мовою, став першим читачем і редактором її творів. Архів подружжя, як уже зазначалося у цій розвідці, не зберігся, тож внесок кожного з них у літературні твори, опубліковані під ім'ям Наталени, невідомий. Дослідниця життєвого шляху письменниці І. Тюрменко на підставі листування Короліва-Старого з О. Кошицем робить висновок, що чоловік брав активну участь як у шліфуванні мови та стилю текстів, так і в роботі над сюжетами [13, с. 16]. Імовірно, він брав участь і в конструюванні романтичної біографії –

принаймні в листі до О. Кошиця цілком серйозно пише, що дружина під час дослідження іспанських джерел у рамках роботи над романом про Пілата встановила близькість їхніх родоводів. У кожному разі, найплідніші у творчості Наталени Королевої 1930-ті рр., а по смерті чоловіка вона пише набагато менше. Її ж останній роман „Шляхами і стежками життя” (1958), досі неопублікований, є фактично підсумком творчості – там повторено уже відомі читачеві автобіографічні сюжети. Можливо, саме через вплив В. Короліва-Старого, який поділяв погляди старшого покоління українського письменства, мова творів Наталени трохи важка і книжна, а формальні експерименти, попри всю декларовану західноєвропейськість прози, відсутні.

З огляду на те, що творча активність Наталени Королевої припадає на період активного розвитку жіночої літератури – на Західній Україні спостерігаємо значну кількість жіночої преси, а також багато спроб жінок реалізувати себе у мистецтві та громадській діяльності, – аналіз конституювання національно-культурної ідентичності передбачає урахування й гендерного аспекту. Наталена Королева не була декларованою феміністкою. Проте її героїні – самостійні жінки, які керують власною долею. Та й власне минуле вона описує як багате на пригоди. Суперечки з батьками, самостійний вибір професії (історик, археолог, акторка, письменниця, художниця), долання перешкод на шляху до першого шлюбу та цілком рівноправний другий шлюб – усі ці епізоди у викладі Наталени Королевої аж ніяк не вказують на прихильність до „генія домашнього вогнища”. Обраний письменницею спосіб розповіді про власне життя демонструє прихильність до нових уявлень про жінку, сприйняття їх як цілком належного вибору, рівнозначного всім паралельним шляхам.

Модерністські уявлення про мистецтво у творчості Наталени Королевої знаходять втілення, насамперед, на рівні тематики та ідей. Авторка не вдається до формальних експериментів у прозі. Проте її автобіографія, послідовно конструйована і втілювана протягом кількох десятиліть, як у творчості, так і в документах й коментарях, є беззаперечно модерністським твором, в якому відбито позицію письменниці стосовно власної ідентичності, того, якою вона хотіла себе уявляти, і того, якою вона хотіла постати перед сучасниками й майбутніми читачами та дослідниками.

1. Агеєва В. Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму : [монографія] / В. Агеєва. – К. : Факт, 2003. – 320 с.

2. *Бабишкін О.* Несподіване, щасливе знайомство (Листи, нотатки, спогади Наталени Королевої) / О. Бабишкін // *Всесвіт*. – 1993. – № 2. – С. 176–184.
3. *Буслаєва К.* Трансформація античних мотивів і образів у творчості Наталени Королевої / К. Буслаєва : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 – Запоріжжя, 2005.
4. *Дубин Б.* Как сделано литературное „я” [Электронный ресурс] / Б. Дубин // *Иностранная литература*. – 2000. – № 4. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/inostran/2000/4/lezhen.html>.
5. *Ісаїв П.* Передмова / П. Ісаїв // *Королева Н. Інакший світ*. – Львів, 1936. – С. 5.
6. *Копач О.* Наталена Королева / О. Копач. – Вінніпег : УВАН, 1962. – 36 с.
7. *Королева Н.* Автобіографія / Н. Королева // *Королева Н. Без коріння. Во дні они. Quid est Verides?* – Дрогобич : ВФ „Відродження”, 2004. – С. 39–44.
8. *Королева Н.* З казок життя / Н. Королева // Відділ рукописних фондів і текстології ІЛ НАНУ. – Ф. 164. – Од. зб. 1.
9. *Королева Н.* Передмова до ненадрукованої повісті „Шляхами життя” / Н. Королева // *Наталена Королева. Життя і творчість у документах та матеріалах (до 120-річчя з дня народження) : збірка документів / уклад. та автор передмови І. Тюрменко*. – К. : НАУ, 2008. – С. 77–79.
10. *Королева Н.* Шляхами і стежками життя / Н. Королева // Відділ рукописних фондів і текстології ІЛ НАНУ. – Ф. 164. – Од. зб. 3.
11. *Мишанич О.* Дивосвіти Наталени Королевої / О. Мишанич / *Повернення : літ.-крит. статті та нариси*. – К. : АТ „Обереги”, 1997. – 336 с.
12. *Рікер П.* Сам як інший / П. Рікер. – К. : Дух і Літера, 2002. – 458 с.
13. *Тюрменко І.* „Атлантида” Наталени Королеви / І. Тюрменко // *Наталена Королева. Життя і творчість у документах та матеріалах (до 120-річчя з дня народження) : збірка документів / уклад. та автор передмови І. Тюрменко*. – К. : НАУ, 2008. – С. 3–23.
14. *Тюрменко І.* Наталена Королева : стан і перспективи дослідження життя та творчості / І. Тюрменко // *Український історичний журнал*. – 2010. – № 3. – С. 204–212.

АСПЕКТЫ КОНСТРУИРОВАНИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ ХУДОЖНИКА В ТЕМПОРАЛЬНОМ ИЗМЕРЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЕНЫ КОРОЛЕВОЙ)

Оксана Петровна Щур

oksana.schur@gmail.com

Аспирантка

Кафедра литературоведения

Национальный университет „Киево-Могилянская академия”

Ул. Сковороды, 2, 04655, г. Киев, Украина

Аннотация. Конструирование писателем собственной идентичности происходит не только в рамках художественной литературы, но и в автобиографиях, переписке, воспоминаниях, частных рассказах. В статье этот

феномен рассмотрен как процесс в темпоральном измерении. Выстраивая нарративную идентичность, субъект использует модели и средства художественной литературы для того, чтобы развить авторский миф, конституировать конкретные убеждения и заинтересовать современных и будущих читателей. На материале биографии Наталены Королевой заметно, как писатель работает над конструированием нарративного „я”, предпочитая художественность, а не документальность, и акцентируя на отдельных аспектах идентичности: творческом, национальном, культурном, религиозном, гендерном.

Ключевые слова: автобиографизм, идентичность, конструирование биографии, украинская модернистская проза, Наталена Королева.

THE ASPECTS OF ARTIST'S IDENTITY CONSTRUCTION IN TEMPORAL DIMENSION (BY THE EXAMPLE OF UKRAINIAN WRITER NATALENA KOROLEVA'S TEXTS)

Oksana Schur

oksana.schur@gmail.com

*National University "Kyiv Mohyla Academy"
2, Skovorody Str., 04655, Kyiv, Ukraine*

Abstract. The article is dedicated to the phenomena of the artist's narrative identity as a process. The purpose of the research is to analyze the points and ways of the writer's representation and construction of his or her identity and autobiography. We use the Paul Riceur's conception of identity and based on his terms of personal identity, and narrative identity, temporal dimension of the identity construction. The artist makes his identity story for all the life, it is changing and developing. For example, autobiographies, letters, memoirs and autobiographical fiction of Ukrainian writer Natalena Koroleva are very representative to illustrate these theoretical points. Koroleva's biography is almost based on the information she said about her life, and there almost no documents to check this information. So, she accented on definite aspects of the identity: art, religion, ethnic, culture, gender. Koroleva defined herself as Ukrainian writer with Spanish roots who consciously became a part of Ukrainian culture but was a multicultural person. She also wrote about independent modern women as an example of free people. Consequently, for artist who writes an autobiography showing the life and ideological position and autorepresentation are more important than telling the documental things: dates, facts etc. Fiction forms are used for such identity and biographical constructions and stories, so, autobiography is near the fiction genre.

Key words: autobiography, narrative identity, identity of the artist, Ukrainian modern literature, Natalena Koroleva.

References

1. Aheieva V. *Zhinochyi prostir. Feministychnyi dyskurs ukrains'koho modernizmu* [The Women Space. Feminist Discourse of Ukrainian Modernity]. – Kyiv, 2003, 320 p.

2. Babyshkin O. Nespodivane, shchaslyve znaiomstvo (Lysty, notatky, spohady Nataleny Korolevoi) [Unexpected happy acquaintance (Letters, notes, memoirs by Natalena Koroleva)]. *Vsesvit*, 1993, no. 2, pp. 176–184.
3. Buslaieva K. *Transformatsiia antychnykh motyviv i obraziv u tvorchosti Nataleny Korolevoi* [Transformation of Antique motives and images in Natalena Koroleva's texts]. PhD dissertation (Ukrainian literature). Zaporizhzhya National University. Zaporizhzhya, 2005.
4. Dubin B. Kak sdelano lyteraturnoe "ia" [How the literary "I" is constructed]. *Inostrannaia literatura*, 2000, no. 4. Available at: <http://magazines.russ.ru/inostran/2000/4/lezhen.html> (accessed 14 October 2014). (in Russian).
5. Isaiv P. Peredmova [Introduction]. In: Koroleva N. *Inakshyi svit*. Lviv, 1936, p. 5.
6. Kopach O. *Natalena Koroleva*. Vinnipeh, 1962, 36 p.
7. Koroleva N. Avtobiohrafiiia [Autobiography]. In: Koroleva N. *Bez korinnia. Vo dni ony. Quid est Verides?*. Drohobych, 2004. pp. 39–44.
8. Koroleva N. *Z kazok zhyttia* [From the life tales]. Viddil rukopysnykh fondiv i tekstolohii IL NANU, f. 164, od. zb. 1.
9. Koroleva N. Peredmova do nenadrukovanoi povisti "Shliakhamy zhyttia". In: *Natalena Koroleva. Zhyttia i tvorchist' u dokumentakh ta materialakh* [Natalena Koroleva. Life and texts in documents and materials]. Kyiv, 2008. pp. 77–79.
10. Koroleva N. *Shliakhamy i stezhkamy zhyttia* [Ways and trails of life]. Viddil rukopysnykh fondiv i tekstolohii IL NANU, f. 164, od. zb. 3.
11. Myshanych O. Dyvosvity Nataleny Korolevoi. In: Myshanych O. *Povernennia* [Return]. Kyiv, 1997, 336 p.
12. Ricœur P. *Sam iak inshyi* [Oneself as Another]. Kyiv, 2002, 458 p.
13. Tiurmenko I. "Atlantyda" Nataleny Korolevy [Natalena Koroleva's Atlantis]. In: *Natalena Koroleva. Zhyttia i tvorchist' u dokumentakh ta materialakh* [Natalena Koroleva. Life and texts in documents and materials]. Kyiv, 2008. pp. 3–23.
14. Tiurmenko I. Natalena Koroleva: stan i perspektyvy doslidzhennia zhyttia ta tvorchosti [Natalena Koroleva: state and perspectives of researching]. *Ukrains'kyi istorychnyi zhurnal*. 2010, no. 3, pp. 204–212.

Suggested citation

Schur O. Aspekty konstruiuvannia identychnosti myttsia v temporal'nomu vymiri (na materialy tekstiv Nataleny Korolevoi) [The Aspects of Artist's Identity Construction in Temporal Dimension (by the Example of Ukrainian Writer Natalena Koroleva's Texts)]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2014, no. 89, pp. 224–234. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 24.11.2014 р.